

Nr. 364 din 04 decembrie 2023

Comisia Electorală Centrală
Guvernul Republicii Moldova
Parlamentul Republicii Moldova
Copie: Consiliul Europei

ADRESARE

***privind continuarea practicilor de invalidare post factum
a mandatelor unor primari în baza unor temeieri neclare și subiective***

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM), cu regret, continuă să ateste cazuri privind decizii arbitrare, contradictorii și ilegale ale organelor electorale privind „infirmarea legalității alegerilor pentru funcția de primar al com. Bubuieci, mun. Chișinău” pe motivul că cică candidatul, care deja a câștigat alegerile (!?), nu are nivelul de studii necesare, deși candidatul a fost admis în campania electorală și nu au apărut careva întrebări (!?). În prezent când există voința alegătorului, aceasta iarăși se contrapune unor acte administrative cu caracter imprevizibil și chiar abuzive.

În mod firesc, în asemenea caz toate autoritățile implicate erau obligate să respecte principiile: legalității (art. 21 din Codul administrativ al RM nr. 116/2018) – „exercitarea atribuțiilor legale nu poate fi contrară scopului pentru care acestea au fost reglementate; autoritățile publice și instanțele de judecată competente nu pot dispune limitarea exercitării drepturilor și a libertăților persoanelor decât **în cazurile și în condițiile expres stabilite de lege**”; egalității de tratament (art. 23 din Codul administrativ al RM) (*notă*: respectiv dacă ceilalți candidații care au diplomă de absolvire a 8 clase (echivalentul gimnaziului de azi) au trecut legalitatea și validarea mandatului, atunci suntem în prezența încălcării principiului respectiv, precum și al bunei credințe și imparțialității (art. 24 și 25 din Codul administrativ al RM), proporționalității (art. 29 din Codul administrativ al RM) – privind faptul că măsura este nepotrivită (se contrapune voinței alegătorului), nu este necesară (documentul există și deja a trecut etapa respectivă -caz consumat) și nu este rezonabilă, fiind disproporționată cu scopul urmărit); și cel mai important principiul securității raporturilor juridice (art. 30 din Codul administrativ al RM) - autoritățile publice nu pot întreprinde măsuri cu efect retroactiv, **cu excepția cazurilor prevăzute de lege**. Autoritățile publice nu pot întreprinde măsuri care să afecteze situațiile juridice definitive sau drepturile dobândite, decât în situații în care, în condițiile stabilite de lege, acest lucru este absolut necesar pentru interesul public”. Respectiv dacă actul administrativ individual de admitere în cursa electorală este în vigoare, atunci nu putem invoca aspecte de ilegalitate, cu atât mai mult că **condițiile sunt expres prevăzute de lege** (a se vedea art. 175 din Codul electoral al RM

nr. 325/2022 (alegeri nevalabile – numărul de alegători sub pragul stabilit) și art. 176 din Codul electoral (alegeri nule - încălcări în cadrul operațiunilor electorale, adică a procesului de desfășurare a alegerilor).

Atragem atenție că ne adresăm repetat privind acțiunile organelor electorale, respectiv prin adresarea precedentă ne-am expus îngrijorarea profundă privind acțiunile/hotărârile unor organe electorale de invalidare a mandatelor unor primari din unele localități. Am menționat că asemenea acțiuni, în afară de faptul că afectează grav voința poporului și drepturile constituționale de a fi ales și a alege, nu conțin nici o motivare temeinică juridică și chiar contravin competențelor legale a acestor organe. Se repetă situația prin care se știa până la alegeri și în privința cărora s-a expus deja Comisia Electorală Centrală, chiar instanțele judecătorești, și care au luat decizii de a permite participarea în campania electorală. Astfel, cu ce drept, un organ electoral, ierarhic inferior își arogă dreptul de a reconsidera cazul dat și de a adopta o decizie contrară pe același subiect?

Reiterăm că deciziile în cazul respectiv, dar și alte cazuri expuse anterior, de a invalida mandatele primarilor reprezintă acte de abuz, depășire de atribuții legale și exces de putere, cu elemente de subiectivism și politizare. Mai mult ca atât, constatăm că consiliul electoral de circumscripție, prin asemenea decizii, de fapt compromite modificările recente ale Codului Electoral și argumentele care au stat la baza acestora, prin care competența de a constata legalitatea și valida rezultatele alegerilor locale a fost transferată de la instanța de judecată către un organ cu un grad de competență juridică limitată și un grad de politizare/subiectivism sporit. Este evident că un organ electoral format după criteriile politice (nu profesionale) tot timpul este supus riscului de a lua astfel de decizii discutabile și contrare legii.

Reamintim încă odată că Congresul Autorităților Locale din Moldova, chiar la etapa de proiect a Codului electoral în vigoare, a atenționat că modalitatea de confirmare a legalității alegerilor locale și validarea mandatelor aleșilor locali reprezintă un regres evident și o încălcare a autonomiei locale, inclusiv diminuare a democrației locale, având în vedere că activitățile respective (controlul legalității și validarea) trebuie efectuate de un organ imparțial, format dintr-un corp de profesioniști pe aspecte de constatare a legalității, iar acesta la moment poate fi doar instanța de judecată. Organele electorale însă sunt autorități administrative centrale, iar APL se bucură de autonomie în raport cu toate organele centrale din punct de vedere a organizării, activității și resurselor necesare, respectiv organele electorale se află în conflict de interese permanent (organizează procesul electoral, fiind parte a procesului și au deja o atitudine preconceptută ce afectează aprecierea obiectivă a respectării legalității și validării alegerilor). Cu atât mai mult că aceste organe electorale sunt formate mai mult pe criterii de reprezentare politică (*notă*: dar și aici *este un dezechilibru*, deoarece participă doar partidele reprezentate în Parlament, care nu au nimic cu alegerile locale ca element cheie a democrației locale), de asemenea nefiind specializate, după cum am menționat, în exercitarea controlului de legalitate, domeniu care necesită pregătire profesională, obiectivitate și imparțialitate. Cele menționate atunci deja s-au adeverit practic în speță și alte cazuri elucidate anterior, într-un mod destul de rapid.

CALM reiterează că **alesul sau aleșii locali au fost deja admiși la alegeri, obținând deja mandatul cetățeanului ca deținător al suveranității și puterii de stat**. Respectiv, **controlul legalității și, în rezultat, validarea mandatului alesului local trebuie să aibă ca țintă/scop dacă a fost sau nu viciată voința alegătorilor ca bază a democrației locale**. În caz contrar, decizia organului electoral încalcă principiile constituționale fundamentale, se contrapune sau chiar contrazice voința cetățeanului, ceea ce are, în ultimă instanță, un efect de neîncredere sau chiar discreditare a organelor statale.

Respectiv, repetăm prin alt unghi de vedere că se impune reîncadrarea în spiritul legislației electorale care recunoaște ca consecințe doar alegerile nevalabile (participarea alegătorilor sub minimul prevăzut de lege) și alegerile nule (în cazul vicierii rezultatului alegerilor în cadrul operațiunilor electorale). Astfel considerăm că organele electorale erau obligate să acționeze prin această prismă stabilită de Codul electoral precum și conform principiilor procedurii administrative din legislația administrativă.

Nu în ultimul rând, atragem atenția la poziția ”stranie” și chiar confuză a organelor electorale, în pofida faptului că cazul sau diferite aspecte ale acestuia se află în curs de examinare în instanța de judecată.

Ținând cont de cele menționate, CALM reiterează, considerând ca instanțele de judecată ar trebui să dea o apreciere corectă acestor cazuri, și cere intervenția autorităților competente ale statului din domeniul electoral și legislativ prin:

- 1. Stoparea acțiunilor abuzive ale organelor electorale de circumscripție respective prin implicarea organelor electorale centrale (CEC) și autorităților publice competente, prin decizia cărorora aleșii locali respectivi au fost admiși în cursa electorală;**
- 2. Anularea actelor prin care au fost invalidate alegerile sau mandatele primarilor, admiși în alegerile locale și respectarea voinței colectivităților locale și drepturilor lor constituționale;**
- 3. Modificarea cadrului legal în sensul readucerii/revenirii competenței de constatare a legalității alegerilor locale și validarea mandatelor aleșilor locali/primarilor de către un actor profesionist și neutru care la moment este instanța de judecată.**

Cu respect,

Viorel FURDUI
Director Executiv al CALM

